

У Києві запрацював перший автоматизований багаторівневий паркінг »2

Третина киян живе у постійному ризику стати жертвою ліфта »4

Столичні школярі підготували найкращий екологічний проект »5

Вечірній Київ

П'ятниця, 19 червня 2009 року
№80 (18415)

www.vechirnij.kiev.ua

ЩОДЕННА ГАЗЕТА КИЯН
Газету засновано 3 січня 1906 року

РЕЙТИНГ

Київ знову перший в Україні

Згідно з результатами комплексної оцінки соціально-економічного розвитку регіонів України за січень-березень 2009 року, яка проводилась Міністерством економіки України на виконання постанови Кабінету Міністрів України «Про запровадження комплексної оцінки соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя», Київ досяг найкращих результатів.

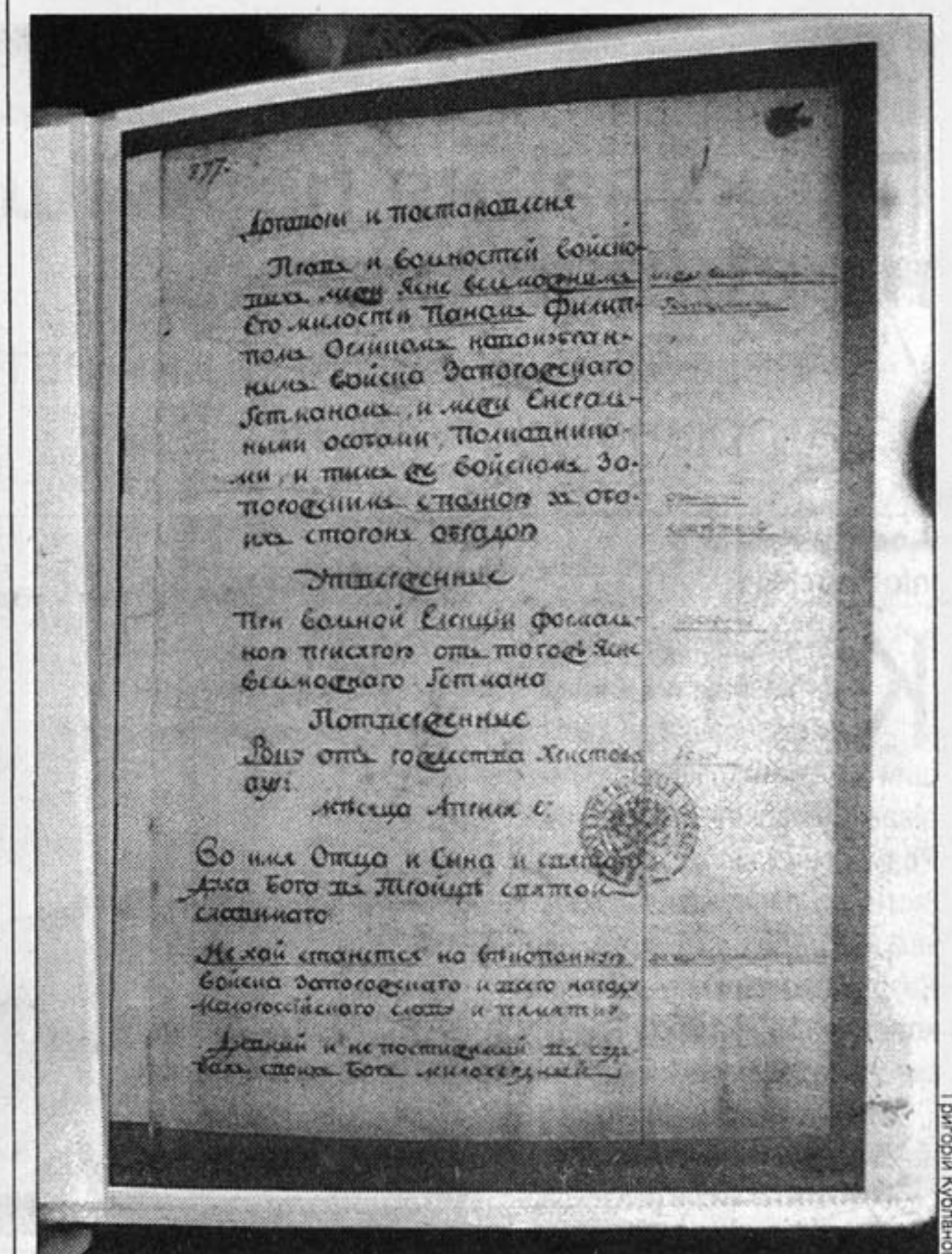
Високі позиції столиці у рейтингу зумовлені: приростом населення за січень-лютий 2009 року в порівнянні з початком року на 0,08% (1 місце); найнижчим серед регіонів у 2008 році рівнем безробіття (3,1%, 1 місце); високим показником утворення робочих місць відносно до чисельності економічно-активного населення в м. Києві (5,9%, 3 місце); високим рівнем середньомісячної заробітної плати в м. Києві (2918 грн., 1 місце); меншої, порівняно з показ-

никами інших регіонів, частки працівників, яким нараховано заробітну плату нижчу прожиткового мінімуму для працездатної особи (7,2 %, 1 місце).
«Міська влада проводить реалізацію політики сприяння повній, продуктивній і вільно обраній зайнятості киян. У квітні 2009 року до відповідного періоду попереднього року номінальна заробітна плата зросла на 3,4 % і становила 3147 грн. на місяць, що у 5 разів більше законодавчо встановленої міні-

мальної заробітної плати та у 1,7 рази перевищує середньомісячну заробітну плату по Україні», – повідомила перший заступник голови КМДА Ірена КІЛЬЧИЦЬКА.
«Зайнятість молодих осіб у віці 15-34 роки на столичних великих і середніх підприємствах є найбільшою серед регіонів України. Фактично, кожна дев'ята працююча молода людина в Україні зайнята на київських підприємствах», – додала перший заступник голови КМДА •

РЕЛІКВІЯ

» 16

Як наркодівки врятували українську Конституцію

Український історик Олександр Алфьоров зміг провезти через кордон з Росією україномовну копію «Конституції» Пилипа Орлика завдяки тому, що російські прикордонники відволіклися на постачальників наркотиків

ЖИВИЙ КУТОЧОК

» 6

У Національному ботсаду розквітло унікальне для Києва дерево, яке розквітає тюльпанами із запахом шоколаду і під ними збуваються бажання

НАУКА

» 15

Микола Железняк: «Наша енциклопедія цікава тим, що її творять люди з усієї України»

ІНТЕРВ'Ю

«Наша енциклопедія цікава тим, що її творять люди з усієї України»

В.о. директора Інституту енциклопедичних досліджень **Микола Железняк** розповів «Вечірці» про «Енциклопедію Сучасної України» та відродження давніх словників

Гордість кожної країни – власна енциклопедія, де зібрано найкращі здобутки та найвпливовіших особистостей держави. Власне, над таким проектом – «Енциклопедією сучасної України» і працює зараз Інститут енциклопедичних досліджень. Про масштабний задум і його реалізацію, історію енциклопедичної справи в Україні та інші енциклопедичні видання «Вечірній Київ» розпитав в.о. директора інституту Миколу Железняка.

– Ви видали вже вісім томів «Енциклопедії Сучасної України» (ЕСУ). В чому її особливості?

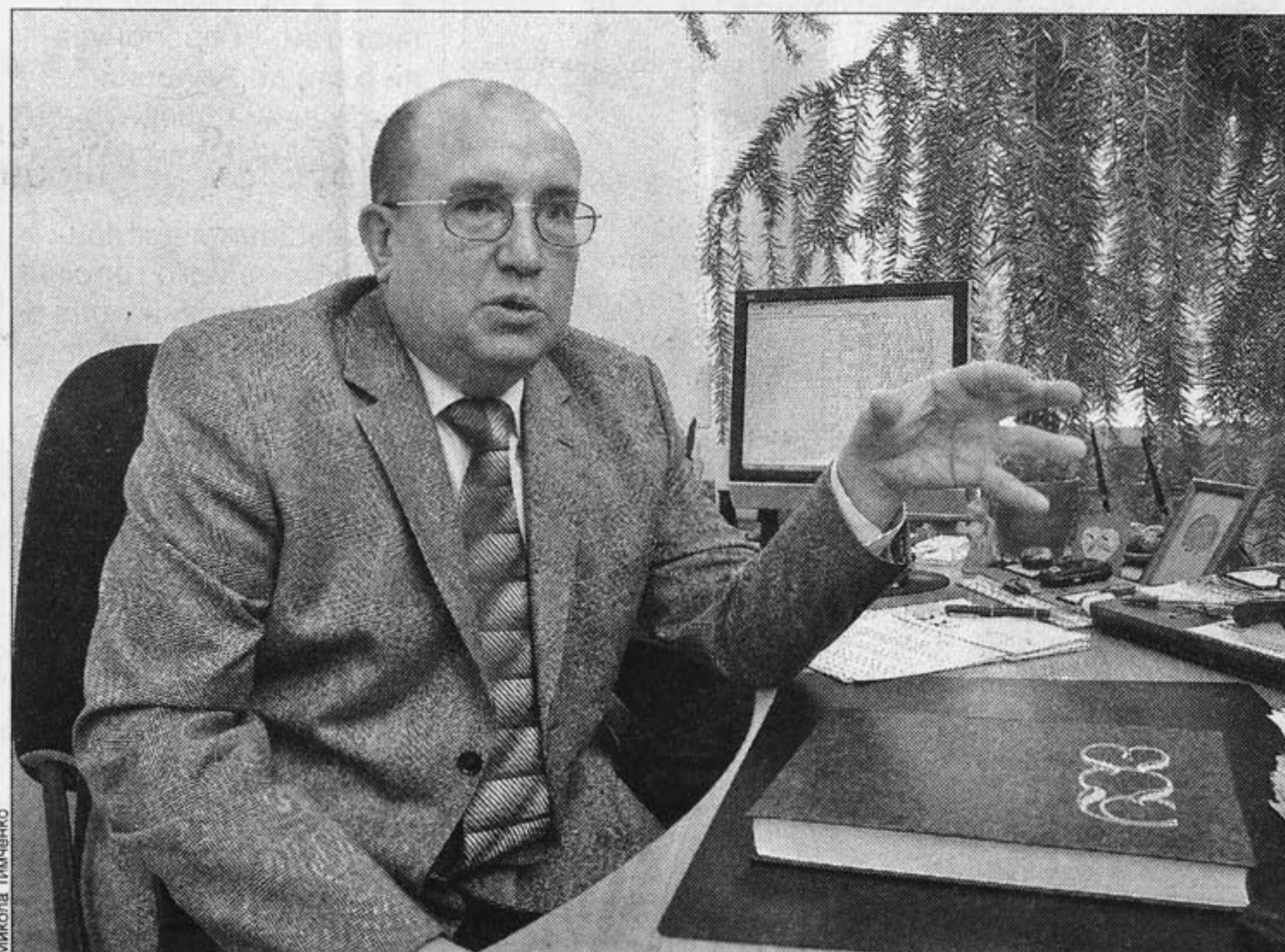
– Унікальність видання в тому, що ми включаємо до нього все, що стосується України, – цікаве і важливе, новітнє і забуте. Багато даємо персоналії – історію, мистецтво, культуру тощо показуємо через провідних діячів. Це так званий антропологічний підхід. Сучасна Україна в нашому розумінні – це Україна ХХ–XXI століття, тож більшість матеріалів буде присвячено саме цій добі.

– Як і коли розпочалася робота над Енциклопедією?

– Цей проект розпочинався з пропозиції відомого науковця української діаспори професора Аркадія Жуковського. У 1980-х роках він видавав за кордоном унікальну «Енциклопедію українознавства», розпочату Володимиром Кубійовичем. Щоб зробити додаткові томи про пострадянський період, Жуковський звернувся по допомогу до Академії наук України. Збираючи матеріал, ми зрозуміли, що треба створювати окрему енциклопедію України всього ХХ століття. З одного боку, ЕСУ має таке часове обмеження, а з іншого, якнайширше подає матеріал сьогодення.

– Скільки всього томів ЕСУ планується видати?

– Ми передбачали 25 томів. Та скажу відверто, сьогодні зрозуміло, що їх буде 30 або 35. Адже весь час з'являються нові поняття, відкриття, люди. Наприклад, спортсмен виграв чемпіонат світу чи Європи, артист отримав звання або став лауреатом престижної міжнародної премії. Ми намагаємося все

Микола Железняк

відстежити. Від початку свідомо не складали кінцевого реєстру слів, щоб вводити нові реалії, особистостей. Завершити проект плануємо в 2015–2018 році. Звичайно, передбачено додаткові томи, що міститимуть пропущені та нові гасла.

– Як, узагалі, складається енциклопедія? Як визначається, що до неї увійде?

– По-перше, існує базовий словник, реєстр. Свої пропозиції подають фахівці, які визначають найважливіші поняття і напрями. Ми звертаємося до науковців, які готують нам статті. Це науковці Національної академії та НДІ. Наша енциклопедія цікава тим, що її творять люди з усієї України. В кожному науковому закладі в нас є координатор, з яким ми контактуємо, отримуємо інформацію про його провідних науковців. Такі координатори є по театрах, філармоніях, спілках – художників, письменників, народних майстрів.

– Де можна буде знайти ЕСУ? Її продаватимуть?

– Примірники перших восьми томів, які вже вийшли, отримали всі обласні та районні бібліотеки, навчальні заклади та академічні установи. Додруковуємо і тираж на продаж, це майже 1000 примірників кожного тому. Про енциклопедію знають небагато, адже ми не використовуємо жодних маркетингових ходів чи реклами. Незабаром у нас з'явиться власний сайт, тоді,

сподіваємося, більше людей дізнаються про ЕСУ.

– Ви також працюєте над проектом Універсальної енциклопедії. Які її основні засади?

– В «Енциклопедії Сучасної України» 90% інформації стосується України. В Універсальній енциклопедії підхід інший. На Україну буде виділено 40% загальної інформації, все решта – про світ. Це дуже престижна річ – мати універсальну енциклопедію. Зокрема, в Росії видали 11 томів «Большой Российской Энциклопедии», в Білорусі мають 18 томів нової білоруської енциклопедії, такі видання готуються в Молдові та Грузії. Ми підготували комплексну наукову програму, яку подаємо до Кабінету Міністрів України. Її ідея – об'єднати всі зусилля, залучити до створення енциклопедії наукові та навчальні заклади, видавництво «Українська енциклопедія імені М.Бажана», регіональні культурні та наукові осередки.

– Чи орієнтуєтесь ви на енциклопедії інших країн?

– У світі існують чотири потужні центри енциклопедичної справи – Британіка, Ля Рус, Брокгаузен і Енциклопедія Росії. Звісно, над нами тягнє російський і радянський досвід, проте в УЕУ є намагання звернутися до досвіду британського чи французького. Втім, ми маємо амбітне бажання мати не перекладену «чиюсь» енциклопедію, а власний продукт. Ми хочемо представити український погляд на світ, показати, як наші

вчені трактують той чи інший напрям науки, конкретні поняття. Універсальна енциклопедія – дуже вартісний і масштабний проект, який буде актуальним упродовж десятків років і навіть століть. Уже за 10 років плануємо видати 30 томів УЕУ в паперовому та електронному варіантах.

– Багатотомну енциклопедію не кожен може дозволити собі мати. Чи є якісь мобільні універсальні видання?

– Лише Універсальний Енциклопедичний словник, проте він є шведським адаптованим продуктом. Тому, на мою думку, мала енциклопедія – це одне з найперших завдань, які треба реалізувати в енциклопедичній справі. Тим більше, ми можемо використати матеріал, який вже маємо.

– Які критерії до енциклопедій? Чи багато їх видається в Україні?

– За даними Книжкової палати України, у 2004–2008 роках видано 569 енциклопедичних видань. Це фантастична цифра. Власне, серед них багато видань, які не є енциклопедіями. Енциклопедія як жанр – це лаконічність і повнота викладу. Енциклопедія має вміщувати апробований матеріал, у ній не може бути новації. Якщо на якусь тему чи проблему є кілька думок, автор забов'язаний всі їх викласти. Основні вимоги до енциклопедичних матеріалів – коротко, стисло, змістовно, всебічно показати сучасний стан оцінки чи вивчення явища.

– Якою є історія енциклопедичної справи в Україні?

– Україна має досить давні традиції в цій галузі. Першою українською енциклопедією більшість дослідників називають незакінчену «Украинский народ в его прошлом и настоящем», створену за активної участі Федора Вовка, Івана Франка, Михайла Грушевського. А в 1930 роках у Львові при науковому товаристві імені Шевченка була видана третім томом Українську загальну енциклопедію (УЗЕ). Наступний етап – створення енциклопедій українознавства за кордоном. Таку енциклопедію започаткував Володимир Кубійович у 1948 році в Мюнхені, залучивши найкращих науковців-емігрантів. Це спонукало радянську владу робити Українську Радянську Енциклопедію, яку Україна отримала першою з усіх республік.

До редактора Миколи Шбажана їздили навчатися білоруси, грузини, молдаване і робили за зразком УРЕ свої енциклопедії. Україна могла б мати і першу енциклопедію Шевченка. Двотомний Шевченківський словник – це, по суті, і є енциклопедія. Проте так назвати її дозволили, оскільки Росія тоді ще не мала пушкінської енциклопедії. Традиції української енциклопедистики дуже глибокі.

– Які тенденції розвитку енциклопедичної справи простежуються в сучасній Україні?

– За часи незалежності зроблено багато. Видано чудові тематичні енциклопедії, зокрема 6-томну юридичну енциклопедію, куди включено всі відповідні поняття правничої галузі, персоналії. Енциклопедія «Українська мова» витримала три перевидання, енциклопедія «Історія України» вже має виданих 5 томів. Останнім часом активізувалися регіони, обласним адміністраціям престижно мати власну редакцію та енциклопедію. Вже видані «Тернопільський енциклопедичний словник» у 3 томах, «Енциклопедія Коломийщини», «Енциклопедія Львова»... Готується до видання «Велика волинська енциклопедія» в 10 томах, планується видавати «Енциклопедію Буковини» в Чернівцях. За моїми підрахунками, існує близько 30 груп, які займаються такими проектами.

– Які основні напрями діяльності Інституту енциклопедичних досліджень?

– Одне з найважливіших завдань нашого інституту – координувати роботу редакцій, щоб виходили дійсно енциклопедичні видання. Ми не лише видаємо, а й розроблюємо методичні засади, структури статей, вимоги до створення енциклопедій. Спочатку було створено при НАН України Координаційне бюро Енциклопедії сучасної України. Пізніше Національна академія наук вирішила реорганізувати бюро в інститут, розширити його завдання. Подібні інститути існують, наприклад, у Хорватії, Татарстані.

– Ваш останній проект називається «Із словникової спадщини» і містить десять перевиданих термінологічних словників 1930-х років. Чому ви вирішили зробити таке перевидання, яка його практична користь?

– Ідея визривала давно. Ще при підготовці томів ЕСУ часто виникало запитання, яким правом писом користуватися, де шукати відповідні терміни. Наша авторка, перекладач зі скандинавських мов Ольга Синюк порадила нам ці словники. Вони були створені за часів українізації, частково їх можна використовувати й нині. Ми вважаємо, це потрібна річ не лише як пам'ятка української мови, а й як практичні посібники, які можуть допомогти знайти адекватну передачу сучасним реаліям.

Думаю, ми видамо ще один блок словників. Крім того, хочемо відновити публікації, які були в 1920-х роках в журналах «Життя і революція», «Червоний шлях», що цікаві й актуальні донині.

– Що особисто вам приносить праця над енциклопедією? Чим приваблює?

– Я працюю над створенням ЕСУ з середини 1990-х, у 1998 році очолив Координаційне бюро ЕСУ. До співпраці над Енциклопедією мене запросив Аркадій Жуковський. Насамперед, мені приємно працювати з людьми, які залучені до цього проекту – а це понад тисячу авторів з різних міст України. В мене навіть виникла думка, що ЕСУ всіх нас об'єднує. Коли почали збирати матеріал, Іван Дзюба сказав: «Ми не знаємо Україну, ми тільки зараз її відкриваємо». Українці – надзвичайно багата і талановита нація, проти ми ще не вміємо пропагувати себе і власні надбання.